

Vertaisryhmämentorointi – yhdessä oppimista ja osaamisen jakamista

VERTAISRYHMÄMENTORINTI (PEER GROUP MENTORING)

Tässä artikkelissa kuvataan hoitotyön asiantuntijoiden kokemuksia vertaisryhmämentoroinnista syöpää sairastavan potilaan hoidossa.

Kuopion yliopiston sairaalan, Kuopion kaupungin Harjulan sairaalan ja Savonia-ammattikorkeakoulun asiantuntijat kehittivät vuoden 2014 aikana uudenlaisia mentoroinnin toimintamuotoja osana Mentoroinnin Vermeet -hanketta. Vertaisryhmän toiminnan tavoitteena oli teeman mukaan syöpäpotilaan hoitotyön kehittäminen kartoittamalla potilaiden hoitopolkua ja tunnistamalla polulla olevia esteitä ja mahdollisuuksia. Vertaisryhmämentoroinnin tarkoituksena oli saada ensisijaisesti kokemuksia siitä, miten yliorganisaatioiden välinen asiantuntijoista koostuva ryhmämentorointi voisi toteutua ja miten toimintamallia tulisi kehittää ja miten sitä voisi hyödyntää muissa terveysalan konteksteissa?

Mentorointi on viimeisten vuosien aikana yleistynyt sosiaali- ja terveysalalla perehdytyksen jälkeisenä toimintamuotona. Mentoroinnilla, (jolla) vahvistetaan (terveysalan) ammattilaisten osaamista, voimavarojen tunnistamista ja syvennetään ammatillista kehittymistä ja kasvua. Mentoroinnin yleisin toimintamuoto on parimentorointi eli kollega-kollegalle mentorointi.

Vertaisryhmämentorointi poikkeaa tavanomaisesta mentoroinnista siinä, että läsnä on mentorointiparin sijaan ryhmä, jonka jäsenet ovat vertaisia keskenään. Mukana voi olla joukko aktoreita ja useampia mentoreita. Tavanomaisempaa kuitenkin on, että yksi mentori luotaa useampia aktoreita.

VERTAISRYHMÄMENTORINTI – SYÖPÄÄ SAIRASTAVAN POTILAAN HOITOTYÖN KEHITTÄJÄT

Kehittämistoiminnan lähtökohtana oli se, että kaikilla eri organisaatioista ryhmään osallistuneilla hoitotyön asiantuntijoilla oli kokemusta syöpää sairastavan potilaan hoitamisesta hoitotyön eri vaiheissa. Vertaisryhmä koostui 8:sta eri ter-

veysalan organisaation toimijasta: perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja Savonia-ammattikorkeakoulun terveysalan edustajista ja osallistuminen oli vapaaehtoista.

Vertaisryhmän toiminnasta ei tehty etukäteissuunnitelmaa vaan tavoitteellinen toiminta muotoutui prosessin edetessä. Yhteisesti päätettiin, että ryhmätapaamiset järjestetään vuorotellen eri organisaatioissa, jolloin samalla voitiin tutustua toimintayksiköihin. Varsinainen toiminta

aloitettiin toukokuussa 2014. Osallistujat tutustuivat toisiinsa esittämällä ammatillisen osaamisen analyysin ns. osaamisen käden avulla. Osaamisen käsi muodostuu tiedon ja taidon lisäksi tahdosta, kokemuksesta sekä kontakteista. Todellinen osaaja yhdistää näitä luovasti ja löytää siten ratkaisuja ongelmiin. Lisäksi käytiin läpi ryhmämentoroinnin ideologiaa ja toiminnan periaatteita; ammatillista dialogisuutta ja eettisiä ohjeita. Vertaisryhmällä oli käytössään blogi, johon osallistujat kirjoittivat kokemuksiaan, ajatuksiaan ja ideoitaan vertaisryhmätapaamisten välillä.

”Aitoon dialogiin päästään kun kummallakin osapuolella on annettavaa ja saatavaa. Näin voidaan yhdessä tuottaa uudenlaista ajattelua ja ideoita ”

”Vertaismentorointi edellyttää onnistuakseen, että mentorointiin osallistuvat ovat tietoisia toistensa osaamisesta ja tavoitteista”

”Mentoroinnin eettiset periaatteet olivat perustana ajattelulle ja toiminnalle”

VERTAISRYHMÄMENTORINNIN TOIMINNAN ETENEMINEN

Tutustumisen ja ryhmäytymisen lisäksi ensimmäisessä tapaamisessa pohdittiin syöpää sairastavan potilaan hoitoa ja hoitoprosessin eri vaiheita. Hoitopolun piirtäminen taululle osoitti selvästi sen, miten monisäikeinen ja moniulotteinen syöpäpotilaan hoitopolku voi todellisuudessa olla.

Hoitopolun kuvausta laajennettiin tarkastelemalla eri yksiköiden toimintaa, toimintaperiaatteita ja erilaisia käytänteitä. Potilas kohtaa, sairauden luonteesta riippuen paljon erilaisia ter-

veysalan ammattilaisia, tukihenkilöitä ja kolmannen sektorin toimijoita. Vertaisryhmä löysi jo tässä pienessä yhteisessä hetkessä monia kehittämiskohteita, kehittämideoita ja ratkaisuja. Esimerkiksi solusalpaajahoitoa saavan potilaan tilan heikennyttyä, hänellä olisi mahdollisuus päästä joustavammin hoitoon suoraan syöpäosastolle ilman ensiapupoliklinikalla jonottamista.

Toinen tapaaminen järjestettiin kesäkuussa 2014 Harjulan sairaalassa, joka on yksi Kuopion kaupungin sairaaloista. Sairaalassa toimii saattohoidon tukiyksikkö. Saattohoidon tukiyksikköön tutustuminen ja keskustelu palliatiivisen hoitotyön luonteesta syvensivät ryhmäläisten ymmärrystä syöpää sairastavan potilaan palliatiivisesta hoidosta. Potilaita ohjataan yliopistollisen sairaalan syöpätautien osastolta ja palliatiiviselta poliklinikalta saattohoidon tukiyksikköön. Tutustuminen potilaiden jatkohoitoon vahvisti vertaisryhmäläisten motivaatiota perehtyä tarkemmin toisten työnkuvaan eri yksiköissä ja käynnistämään asiantuntijavaihtoa yli organisaatorajojen.

Vertaisryhmän jäsenet vierailivat heinä-syyskuun välisenä aikana toistensa toimintayksiköissä. Yliopistollisen sairaalan asiantuntijat tutustuivat perusterveydenhuollon ja vastaavasti perusterveydenhuollon asiantuntijat yliopistollisen sairaalan toimintaan ja työyksiköihin. Näinä päivinä saatiin paljon tietoa toisten toimintayksilöistä, toiminnasta ja käytännöistä. Kokemukset asiantuntijavaihdosta olivat rohkaisevia ja erittäin myönteisiä. Kynnys kysyä tietoja ja apua tarvittaessa yli organisaatorajojen madaltui huomattavasti.

”Tarvitaan yhteistä näkemystä ja laajempaa ymmärrystä siihen missä ja milloin potilaita hoidetaan”

”Mitä muuttuvammassa ympäristössä toimitaan, sitä tärkeämpää on päästä peilaamaan omaa osaamista toisen osaamista vasten”

Lokakuussa 2014 vertaisryhmä kokoontui jakamaan asiantuntijavaihdon kokemuksia yliopistollisen sairaalan syöpätautien osastolle. Intensiivisessä ja antoisassa keskustelussa käsiteltiin vierailuista kertyneitä kokemuksia. Tapaamisessa tuli esille hoitoon osallistuvien asiantuntijoiden välisen tiedottamisen merkitys, kun potilas siirryy erikoissairaanhoidosta palliatiiviseen hoitoon perusterveydenhuoltoon. Yhtä tärkeäksi saumatoman hoitopolun onnistumiseksi todettiin eri

toimijoiden yhteistyössä tapahtuva potilaan oikea aikainen ja riittävä valmistaminen siirtymävaiheeseen. Keskustelussa toteutui vertaisoppiminen parhaimmalla mahdollisella tavalla.

”Ryhmässä huomasimme hyviä asioita mutta myös kehittämisasiota. ”Tuttuus luo turvallisuutta”. Nyt kun tutustuimme toistemme työyksiköihin, meidän on helpompi ohjata asiakkaita ja potilaita ja kertoa heille esimerkiksi tiloista ja henkilökunnasta.”

VERTAISRYHMÄLÄISTEN KOKEMUSTEN REFLEKTOINTIA

Vertaisryhmämentorointiin (peer group mentoring) osallistuneilla asiantuntijoilla oli paljon osaamista jaettavana mutta myös opittavaa toisiltaan. Kenenkään osaaminen ei ollut ylivertaista, vaan osapuolet keskustelivat tasavertaisesti yhdessä aidossa ammatillisessa dialogissa, joka parhaimmillaan tuotti uudenlaisia ajatusmalleja ja innovaatioita. Ryhmässä jokainen toimi työskentelyn ohjaajana, eli fasilitaattorin roolissa vuorollaan.

”Kokemuksia: Tarja Heikkinen

- Osaamisen jakaminen ja vertaisoppiminen korostunut, oppimiskumppanuus.
- Ryhmä keskittyi yhteistyön kehittämiseen syöpäpotilaan hoidossa.
- Ryhmässä huomasimme hyviä asioita mutta myös. kehittämisasiota

Yhteiset asiakkaat olivat lähtökohtana vertaisryhmämentoroinnissa. Työyhteisötutustumiset toisten työyksiköihin olivat hienoja kokemuksia, ja niissä tapahtui paljon työssä oppimista ”

”Oma ammatillinen kasvu vertaisryhmämentoroinnin aikana on ollut merkityksellinen. Se on tuonut arkeen paljon kehitettävää ja pohdittavaa. Eri ammattiryhmien tärkeys nousi esille samoin yhteistyö saattohoidon ja kotihoitoon välille”

” Kokemuksia: Tarja Heikkinen Osaamisen jakaminen ja vertaisoppiminen on korostunut, oppimiskumppanuus koettiin vahvana. Ryhmä keskittyi yhteistyön kehittämiseen syöpäpotilaan hoidossa ”

”Kun potilas siirryy yliopistollisesta sairaalasta perusterveydenhuoltoon tai kotisairaanhoidon, tulevaisuus voi pelottaa, kun ”kalenteri onkin yhtäkkiä tyhjä”. Tutustuminen saattohoito-osaston henkilöstöön loi turvallisuutta. Ns. saattaen vaihdettu asiakas on tyytyväinen ja kokee turvalliseksi hoitonsa”

JOHTOPÄÄTÖKSET

Marraskuussa 2014 vertaisryhmä kokoontui Savonia-ammattikorkeakoululla, jolloin tutkija haastatteli asiantuntijat. Haastattelusta kävi ilmi, että vertaisryhmämentorointi koettiin hyvänä toimintamuotona syventämään ammatillista osaamista sekä kehittämään yhteistyötä eri organisaatioiden välillä ja yhtenäistämään toimintatapoja.

Projektissa saavutettu merkittävä tulos oli se, että toimijoille hahmottui yhteinen käsitys siitä, millainen on syöpäpotilaiden inhimillinen hoitopolku. Polulla olevat esteet tulivat myös näkyviksi. Hoidon saumattomuus ja esteettömyys mahdollistavat hyvän hoidon, inhimillisen kärsimyksen lievittämisen ja arvokkaan elämän säilyttämisen loppuun saakka.

JATKOKEHITTÄMINEN

Vertaisryhmämentoroinnin aikana syntyneen yhteistyön ansiosta sovittiin yhteistyöpalaverien pitämisestä vuoden 2016 aikana. Tästä toivottiin tulevan pysyvä käytäntö. Säännöllisillä tapaamisilla ja tavoitteellisella toiminnalla saadaan aikaan hyviä käytäntöjä, kun osaamista jaetaan dialogiassa.

Asiantuntijavaihdot eri organisaatioiden välillä antoivat osallistujille uusia ideoita siitä miten

täydennyskoulutusta voisi toteuttaa uudella tavalla. Tutustumispäivät ovat hyvä ja edullinen vaihtoehto perinteisille täydennyskoulutuspäiville.

”Hoitopolkujen rakentaminen ja inhimillisen kärsimyksen lievittäminen, arvokas elämä loppuun saakka yhteiseksi tahtotilaksi”

KIRJALLISUUS

Heikkinen H, Tynjälä P, Jokinen H. Vermen teoreettiset perusteet ja toimintaperiaatteet. Kirjassa: Heikkinen H, Jokinen H, Markkanen I, Tynjälä P. (toim.) Osaaminen jakoon. Vertaisryhmämentorointi opetusosalalla. Jyväskylä: PS-kustannus; 2012, 45–85.

MARJA-ANNELI HYNYNEN

TtM, lehtori

Savonia-ammattikorkeakoulu

KATRI OJALA

Sb, osastonhoitaja

Kuopion kaupunki

PIRKKO ABDELHAMID

TtL, lehtori

Savonia-ammattikorkeakoulu